

цями з відповідною підготовкою щодо перспективного розвитку безпеки підприємництва;

– подальше зближення представників недержавного та державного секторів безпеки щодо створення механізмів взаємодії, запровадження методів, заходів, засобів і загально визнаних міжнародних стандартів забезпечення безпеки підприємництва;

– розвиток безпеки підприємництва, пов'язаний з інформаційним забезпеченням її заходів (так званої «конкурентної або маркетингової розвідки»), і інтелектуальної та кадрової безпеки [2];

– розвиток страхової сфери, що є дієвим механізмом зниження ризиків, пов'язаних із підприємницькою діяльністю.

Таким чином, усунути вищевказані проблеми, враховуючи особливості соціально-економічної ситуації в Україні, можна шляхом розробки концепції функціонування системи безпеки підприємства за умови структуризації приватних суб'єктів з надання послуг у різних сферах підприємств, впровадження в Україні загально відомих міжнародних стандартів і створення ефективної взаємодії з найбільш відомими міжнародними компаніями.

Література

1. Воротіна Л.І. Малий бізнес та підприємництво в ринкових умовах господарювання: Навч. посібник / Л.І.Воротіна, В.Є.Воротін, Л. А. Мартинюк. — К.: Вид-во ЕПРУ, 2004. — 308 с.

2. Козаченко Г. В.. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. — К.: Лібра, 2003. — 256 с.

Наконечний А. Б.,

*аспірант кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ІНСТИТУТУ ВІДЧУЖЕННЯ ДЛЯ СУСПІЛЬНИХ ПОТРЕБ

З розвитком суспільства поступово трансформуються соціальні, культурні, економічні, правові та інші відносини між людьми. Розвиток суспільства в цілому зумовлює зміну уже існуючих та створення нових потреб індивіда. Так, у своїй праці вчений К. Маркс відзначав, що джерелом розвитку потреб є взаємозв'язок між виробництвом та споживанням матеріальних та духовних благ,

а задоволення елементарних потреб призведе до зародження нових потреб, «...і саме зародження нових потреб є першим історичним актом», крім того «розмір необхідних потреб та кількість способів їх задоволення являють собою продукт історії та залежать від культурного рівня країни». Тобто способи задоволення потреб та встановлення їх кількісної та якісної складової вчений пов'язує з рівнем культурного розвитку суспільства [1].

Поступовий розвиток та перехід до інших відносин створює новий, не відомий первісному суспільству, вид потреб для задоволення особливих благ, суспільних, — суспільні потреби. Особливо гостро ці потреби постають із розширення населених пунктів, перетворення їх в великі міста. У зв'язку із цим у населення з'являються необхідність в об'єктах соціальної, енергетичної, рекреаційної інфраструктури. Створення таких об'єктів є важливим для нормального функціонування поселень. Проте головною проблемою при розширенні населених пунктів та утворенню їх інфраструктури є відсутність вільних земельних ділянок. У таких випадках громадський інтерес неминує «вступає» в конфлікт з приватним інтересом. При цьому, однією із головних засад громадянського суспільства та правової держави є гарантування державою непорушності права приватної власності. Досягненню компромісу між громадськими та приватними інтересами сприяє правовий інститут відчуження земельних ділянок для суспільних потреб.

Провідними вченими — дослідниками цього інституту неодноразово робився аналіз щодо проблеми співвідношення права приватної власності та інтересів і прав держави, громади у такому випадку. Проте до питання про економічне обґрунтування доцільності такого відчуження звертаються дуже рідко, що на нашу думку, є неправильним, адже будь-який нормативно-правовий акт необхідно детально піддавати економічному аналізу його доцільності і лише за умови правильного поєднання економічних та правових основ можливе ефективне функціонування як правової і економічної систем, так і держави в цілому.

Вперше підхід щодо поділу економічних благ на приватні та суспільні був запропонований англійським економістом А. Пігу в 1920-х рр. [2]. В його основі лежало поняття «екстерналій» (зовнішніх ефектів), якими він називав прямі, не опосередковані ринком взаємодії одного економічного агента на результати діяльності іншого. В 1950-х рр. в основоположну стала теорія суспільних

благ, розроблена нобелівським лауреатом П. Самуельсоном. Саме він дав «класичне» визначення суспільного блага, як блага, яке має наступні ознаки: 1) неподільність (несуперництво); 2) не виключність; 3) неможливість не споживати. Крім того, значним розвитком цієї теорії стала концепція ефективного розподілу всіх ресурсів при наявності приватних та суспільних благ, основи якого заклало «рівняння Самуельсона» [3].

Розвитком цієї концепції стало вирішення питання про оптимальність — ефективний розподіл ресурсів при заданих обмеженнях, пов'язаних з суспільним уявленням про справедливість.

Базовим критерієм ефективності в теорії суспільних фінансів прийнято вважати запропонований італійським економістом В. Парето критерій (критерій Парето) — поліпшення ефективності має місце в тих випадках, коли перехід від одної алокації до іншої, по-перше, веде за собою позитивну зміну значення функції корисності хоча б одного індивіда і, по-друге, не викличе негативних змін значення функцій корисності жодного із інших індивідів. Погіршення (зниження ефективності) відбувається, коли значення функцій корисності одного чи декількох індивідів знижуються, а для інших індивідів ці значення залишаються незмінними.

Для усунення певних недоліків «критерію Парето» в 1939 р. британськими економістами Н. Калдором і Дж. Хіксом був запропонований принцип компенсації (критерій Калдора–Хікса) — критерій, згідно з яким перехід від одного стану економічної системи до іншого збільшує загальне благополуччя (економічну ефективність), якщо ті члени суспільства, які виграють при цьому переході здатні компенсувати втрати тих, чиє положення погіршується. Цей критерій дозволяє розмежувати зміни на рівні економічної ефективності і процеси перерозподілу ресурсів. Практичність наслідків дій держави можна уявити як сукупність цих двох компонентів. Фіксуючи зсуви в функції ефективності по Калдору–Хіксу, можна отримати відповідь на запитання, виграє чи програє від таких змін суспільство в цілому, в той час як, фіксуючи моменти перерозподілу, можна виявити, яким саме суспільним групам населення дістається найбільший вигравш в результаті таких дій [4]. В той же час зазначено, що з метою найефективнішого застосування механізмів перерозподілу ресурсів необхідно враховувати так звані індикатори попиту, які можуть включати в себе дві групи показників:

- показники забезпеченості суспільними товарами і послугами різних юрисдикцій в порівнянні з іншими територіями. Стосовно до регіонального рівня забезпеченість може оцінюватися по відношенню до середньої по країні, до прилеглих регіонів, до регіонів з подібним фінансовим становищем. Можуть також використовуватися методи математичного моделювання, спрямовані на виявлення розрахункових значень витрат на конкретні бюджетні послуги залежно від специфічних особливостей регіону (дохід, демографічні показники, географічні і т.д.);

- демографічні характеристики (у тому числі прогнозні), що здійснюють вплив на потреби населення у суспільних товарах та послугах в середньо-і довгостроковій перспективі.

Виявлення та використання таких індикаторів можливо лише за умови проведення певних соціологічних та правових механізмів таких як: соціологічне опитування, місцеві чи загальнодержавні референдуми, загальні збори жителів, місцеві ініціативи, громадські обговорення, тощо.

Підводячи висновки щодо економічного обґрунтування чинного законодавства в сфері відчуження об'єктів приватної власності для суспільних потреб (наприкладі земельних ділянок) варто зазначити, що з однієї сторони держава забезпечує практично усі можливі інструментарії для досягнення найбільш ефективного перерозподілу ресурсів та задоволення суспільних потреб за умови мінімального негативного ефекту:

- це виключно виняткова міра за умови неможливості розмістити об'єкт для надання суспільних послуг на інших земельних ділянках, або якщо розміщення таких об'єктів на інших земельних ділянках безпосередньо завдасть значних матеріальних збитків або спричинить негативні екологічні наслідки відповідній територіальній громаді, суспільству або державі в цілому;

- повинні забезпечуватися матеріальне відшкодування особі, чий інтерес був порушений, або відшкодування в натурі (надання аналогічного об'єкту);

- необхідне дотримання екологічних норм, норм в сфері містобудування;

- використання таких об'єктів лише за цільовим їх призначенням та інші, передбачені законодавством [5].

Тим не менш, явними недоліками законодавства з точки зору економічної ефективності закону є відсутність механізмів щодо ви-

значення потреб населення громади чи держави в цілому. Так, законодавством прямо заборонена можливість проведення громадських слухань з питань відчуження земельних ділянок для суспільних потреб [6], а також не врегульована можливість використання таких інститутів як соціологічне опитування, місцеві чи загальнодержавні референдуми, загальні збори жителів, місцеві ініціативи, тощо [7].

Література

1. Маркс К. К критике политической экономии / К. Маркс, Ф. Энгельс. — М. : Политиздат, 1959. — Т. 3. — 250 с.
2. Pigou A. Economic of Welfare. London: Macmillan, 1920.
3. Samuelson P. The pure theory of public expenditure // Journal of Political Economy. 1954. 56. 496-505.
4. Kaldor N. Welfare Propositions in economics and interpersonal comparisons of utility // Economic Journal. 1939. 49. 449-552; Hicks J. The foundations of welfare economics // Economic Journal. 1939. 49. 696-712.
5. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. Закон України від 17 листопада 2009 року // Відомості Верховної Ради України. — 2010. — № 1. — Ст.2
6. Про регулювання містобудівної діяльності. Закон України від 17 лютого 2011 року // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 34. — Ст. 343.
7. Наконечний А. Б. Участь громади у прийнятті рішень щодо відчуження земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності // Сучасна цивілістика : Тези наук. робіт учасників 8-ої Міжнар. цивіліст. наук. конф. студ., аспірантів та мол. вчених (Одеса, 30 березня 2013 р.). — 2013 . — 635 с.

*Гінцер С. В.,
студент,*

Національний університет «Одеська юридична академія»

РОЗВИТОК СИСТЕМИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРЬСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

Криза — це стан економічної системи, який може бути викликаний численними зовнішніми і внутрішніми чинниками та ризиками.

Серед чинників, що спричиняють кризові явища у зовнішньому середовищі економічної системи та не залежать від неї, відзна-